

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

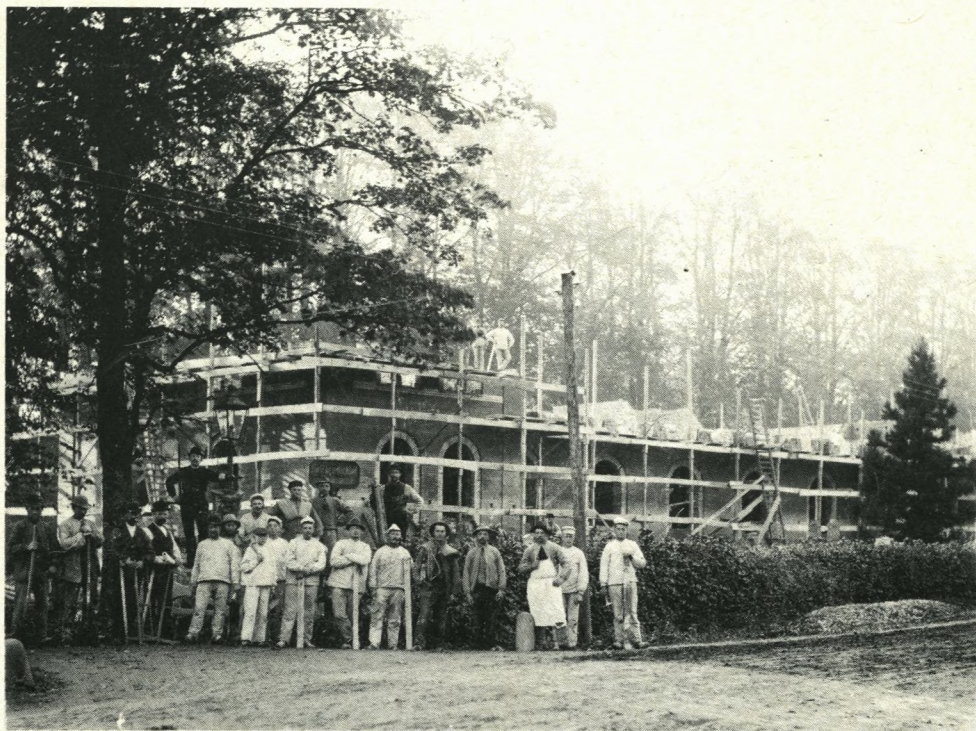
SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 65 . Nr. 8

Oktober

1980

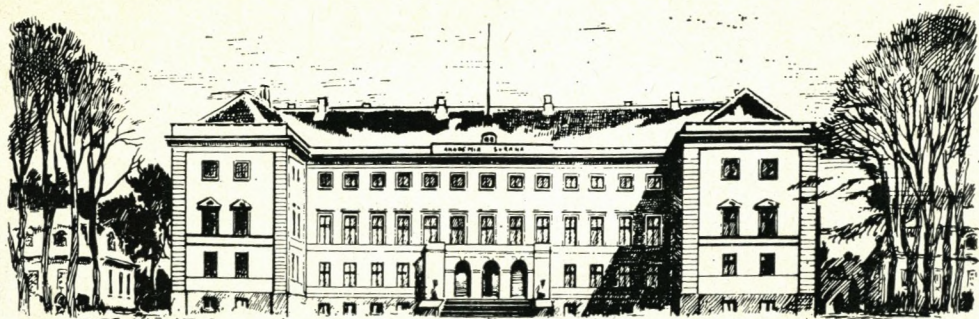
*Nej, desværre er det ikke en ny gymnastiksal til pigerne, som skolen trænger hårdt til!
Billedet er taget under opførelsen af musæet ved Priorgade i 1901.*

**Faxe Fad Premium er
til de stunder, hvor en
almindelig øl
er for
almindelig.**

FAXE
BRYGGERI

**Leverandør til
det danske folk.**

C.M. Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORØNER-BLADET

OKTOBER 1980

65. ÅRGANG

NUMMER 8

KLOSTERPORTEN

Den gamle smukke bygning for enden af Storgade, der illumineres ved juletid, det ældste beboede hus i Danmark, indgangsportalen til Sorø kloster fra ca. år 1200 til 1580 og derefter skolens og de forskellige Akademiets port gennem snart 400 år, Sorø's vartegn kan man vel kalde den? I en årrække var den endog byvåben, indtil den afløstes af Sorø-abbødens kontrasigil med bispestaven, halv-månen og stjernerne fra ca. år 1300.

Den blev restaureret ved århundredskiftet, noget hårdt efter vor tids smag, men den kan stå mange hundrede år endnu med passende vedligeholdelse. Indtil restaureringen var der brolagt, og nu er gennemkørslen asfalteret, hvilket ikke klæder den agtværdige bygning. Den burde have sine brosten igen! Eller endnu bedre: Et stykke under den moderne asfalt ligger de gamle oprindelige kampesten med furer, slidt gennem mange århundreder af simple bøndervognes og fornemme kareters jernbeslåede hjul.

Var det ikke en idé i anledning af skolens nært forestående 400 års jubilæum – i 1986 – at fjerne den grimme asfalt og løfte de gamle sten frem i dagens lys, så de igen kan komme til ære og værdighed?

Hermed ville man også opnå, at bilister og cyklister, der kører gennem Klosterporten, ved at rumle lidt på de gamle sten blev gjort opmærksomme på den tværgående færdsel inden for Klosterporten, så de sætter farten ned.

Det kan næppe være meget bekosteligt at foretage denne ændring, og de gamle sten er nok ikke slidt så meget, at de ikke kan anvendes igen. Det vil på én gang blive smukt at se på og tjene et praktisk formål. Interesserede kan læse om de gamle sten i Løfflers bog om Sorø Akademi's Landsbykirker og Klosterporten i Sorø.

Vi fik ideen engang i juni måned under en samtale på åstedet.

Georg Madsen og Svend Ranvig.

Sorønsk Samfunds årsfest

finder sted den 18. oktober
kl. 17,00–01,00.

Man samles i Sorø kirke kl. 17.

Kl. 17,15 spiller organist *Knud Vad* (S 55) med følgende program:

D. Buxtehude (1637–1707): Præludium og fuga i F-dur.

Robert Moran (født i 1937): For organ (1967).

J. P. E. Hartmann (1805–1900): Fantasi for orgel i F-mol.

Rudolf Bay: Musik til Ingemanns konfirmationskantate.

»Programmet er nok lidt utraditionelt i år med noget helt moderne musik også, men jeg tror, at det vil virke godt, og så »får I jo ørerne på plads igen med et stykke musik fra

den danske guldalder, som jo betød så meget for sorønsk kulturliv«, skriver *Knud Vad*.

Kl. 18,15: Festtale i skolens festsal af højesteretsdommer *Frans Thygesen* (S 32).

Kl. 19,00: Souper med vin og derefter kaffe i beletagen.

Kl. 22,00 (ca.): Dans til kl. 1,00.

Påklædning: Festdragt.

Hvis nogle fx. lokalt boende eller andre ønsker kun at komme til kaffen og deltage i dansen, er de velkomne hertil formedelst kr. 25,-, som bedes indbetalt til kassereren. Tilmelding som ved deltagelse i hele festen.

Tilmelding kan ske ved indsendelse af beløbet til giro 4 00 17 10, civilingeniør S. Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg.

Prisen er 160 kr. pro persona, og deltager-

antallet er begrænset. Husk at angive afgang-år fra skolen, og om du kommer alene eller med ledsager. *Juniorerne* (1973-79) betaler kun 90 kr., men deres ledsager 160 kr. Kun indehavere af adgangskort, der fremsendes et par dage før festen, kan deltage.

Bidrag til Soranerbladet

Som oplyst i sidste nummer har 250 gamle soranere, unge og ældre i broget blanding, i perioden fra 1. januar til 1. august 1980 skænket Soranerbladet i alt 10.940 kr. Bestyrelsen, bladets administrator og redaktøren er meget taknemmelige for alle disse penge, og bladet bringer her navnene på bidragyderne sammen med en hjertelig tak.

Hans Thranow, A. E. Christensen, A. Gorm Jacobsen, Torben Andersen, Kay Wiibroe Segel, C. C. Andersen, Torben Andersen, F. Efsen, Henrik Elmquist, Jørgen Fanø, H. Skodshøj, Svend Nørgaard Andersen, Jørgen Degn, Sv. Gram Jensen, Ivan Kenneth Jørgensen, Bengt Lindeberg, F. Valeur Nissen, Thomas Rasmussen, Erling Hjort Engstrøm, S. Stevns Hansen, Erik Iversen, Anne-Merete Nielsen, Knud Nielsen, P. H. Pedersen, Hans Henrik Poulsen, Aksel Anton Albrechtsen, Arne Blume, N. F. Bundgaard, Kim Sverre Hansen, Mogens Brix Haupt, Flemming Lerche, Erik Lind, Jan Halfdan Madsen, Frode Dahl Nielsen, K. Ellebæk Petersen, Ib Refn, Peter Waagstein, Søren Waarst, Alf Wennevold, Poul Andersen, Frederik R. Bentzen, Knud Damkier, Ove Drewes, Dan Møller Frederiksen, Allan Hammershaimb, Lasse Jacobsen, Peter Kofoed, Mogens Kongsted, Peer Kornbeck, Svend Mogensen, Aage Moth, Christian Engelsborg Olsen, Jørgen Olsen, Børge Sevaldsen, Erich Steenberg, Hans Wisborg, Peter van Wylich-Muxoll, Poul Andersen, Peter Christiansen, Dan Fink, Agner Helweg-Larsen, Olaf Krog-Meyer, Henrik Lund, Frode Sand, Birgit Dyhr Theiltoft, Ejnar Thykier-Nielsen, Svend Holst Frederiksen, M. N. Jul-Petersen, H. S. Lindegaard, Kaj Lindschou, Finn Nielsen, K. W. Rasmussen, Søren Rasmussen, Hans Schultz, Mogens Als-Nielsen, Poul Damgaard, Mogens Eich, H. Kerstens, Thyge Kragh, Jakob Krarup, Aage Møller, Bodil Wille Møller, Ebbe Nybroe, Lars Skovenboe, Jan Weber, Fritz Andersen, Peer Appel, Ulrik Berggreen, Mogens Correll, T. B. Dornonville de la Cour, Finni Frederiksen, Poul Hallenberg, Ole Høj Hansen, Dan Ibæk, Steen Th. Jørgensen, Erling C. Krog, Anna Lassen, Henning Lund, Chr. Mouriier, Sigurd Møller, Morten Kjærsgaard Nielsen, Erik Olesen, Finn Johs. Poulsen, Inger-Margit Salling, Per Salling, Preben Schierbeck, Edw. Suhr, Mogens Werner, Erik Høvggaard Jacobsen, E. Kringelbach, Jørgen Loller, Aage Madsen, Erik Palm Petersen, M. Deichmann, Bent Hagemann, Finn Harlang, Peter Jensen, Leif Kofoed, Gerhard Lind, P. Linnemann-Schmidt, Hans P. Mathiesen, Niels Skovvart, W. Scherfig, Jørgen Anders

Rask, Tage Wadum, Carsten Vagn-Hansen, S. T. Vestergaard, Aage Christiansen, Jørgen Dam, Aage Dannemand-Jensen, Helge Hørby, K. Bjørn Jensen, Sven H. Kalkau, Poul Chr. Kann, Sv. Munkgaard, Denis de Neergaard, Aage Waarst, Eigel Borchersen, Peter Lovmand Hvid, Arne Stenby, Vilhelm H. Varming, Steen Danielsen, Holger Frandsen, Steen Beck Hansen, Niels Heilmann, Niels Helleris, Peter Hansen Holm, Erik Juhl, Peter Lund Olsen, O. Simonsen, N. Thiele, Jens Jacob Thommesen, Jacob Veyhe, Jens Borgnæs, Bent Bredahl Hansen, Gunnar Holm-Petersen, Pal-le Taarnhøj, Poul Albrecht Gjørup, Bent Thorkild Hansen, Arne Krog, Vinnie Larsen, Ole Linnemann-Schmidt, Tage Møller, Niels Henrik Roug, K. Kongshøj Kristensen, P. B. Schmidt, Torbjørn Bennike, Rita Højholdt Hansen, Poul Liebe, Harry Lærkholm, Poul Reitzel, A. Stauning Erik Bruun de Neergaard, Ingrid Kirstine Nielsen, Eric Jørgensen, Gudmund Magnussen, Fl. Starcke, Henry Krog-Meyer, Einar Krog-Meyer, Ib Lang-Jensen, Mannbjørn Mortensen, Sv. Aa. Vistisen, C. J. Knudsen, H. Krog-Meyer, Erik Velling, Arni Mikkjalsson Helmdal, Hans Birk Larsen, Stig Husted-Andersen, Ove Høegh-Guldberg Hoff, Georg Søndergaard, Axel Bjerre, Børge Carlslund, Eric Clausen, Karsten Hvidkjær, Søren Raaschou, Richard Lorenz Thomsen, Johan Fr. Bøttger, Svend Nielsen, Hans K. Römer, Ulf Wenstrup, Casper Borch, Alf Brandt, A. Lundgaard, Hans Jørgen Olsen, Steen Valeur-Møller, K. M. Heilmann, Aage Krebs, Kurt Breson, Holger Christensen, K. E. Brendstrup, Mikkjal Arnason Helmsdal, Trygve Samuelsen, Thyge Winther-Jensen, Per Just Florman, Jørn Bodholdt Olsen, Fritsche Paaske, Bent Niemann, S. B. Rasmussen, Jens Christensen, Benny Karms, Per Møller, Hans L. Stubbe Teglbjærg, Fr. Aa. Hansen, E. Skotte Jacobsen, Sigurd Bjarnadal, Knud Jørgensen, Carl Emil Skjerbek, E. Gjedsted Christensen, Ole Fuglede Christensen, Aage Wilh. Colding, Erik Hammerich Damm, Hans Andersen, Svend Jørvang, Tage Lysgaard, K. Hviid Jensen, Søren Berg Jensen, Seyer-Hansen, I. Lindgren Christensen, N. T. Langkjær, Svend Erik Heede, Paul Langballe, Steen Juul-Møller, Arne Østergaard, A. E. Christensen, H. C. Bjødstrup Jensen, Johs. Jørgensen, Th. Mayntz-Clausen, S. Segel, Carl Christian Johansen, Morten Nørgaard.

Der er fra 1.1.80 til 30.7.80 modtaget i alt kr. 10,940,-.

Den ældste nulevende

soraner

Otto Høyer (S 27) oplyser, at lektor Ernst A. Kiørboe, født 11. februar 1883 på Rønæs, søn af sognepræst W. Kiørboe, student fra Sorø 1900, lektor på Tønder Statsskole, pensionist 1953, nu 97 år gammel nok er den ældste nulevende soraner.

Henrik Kruse - Sorø Akademis bogtrykker (1641-55)

Af Max Ebert (S. 35)

Den i 1640 udnævnte nye hofmester *Henrik Ramel* (Heindrich Rammell) modtog endelig befaling til at antage en bogtrykker ved akademiet - »V. G. T. Efftersom ved Sorøe Academie ingen Residerendis Bogtrycher er, da bede Vi dig og Naadj. ville, at du dig om en dygtig Persoen forhörer, Som samme Steds kand boe, huilchen Vj Naadj. til aarlig pension ville beuilge tou hundrede Rix Daller in specie, Som du aff Academiets Indkomme haffuer at tage, og hannem Aarlig tilstille.

Koldinghuuss den 3 Januar 1641.«³⁾

Helt uventet er dette kongebrev ikke kommet, og man har åbenbart allerede haft visse forhandlinger i gang eller i hvert fald vidst, hvor man skulle henvende sig, for allerede halvanden måned efter skriver *Henrik Ramel* kontrakt med bogtrykkeren:

»Jeg *Henrik Ramell* til *Beckeschouff*, *Hoffmester* for det Kongelige Adelige Academie *Soerøe* och *Befallings Mand* udj *Börlumb Closter*, kiendis och giör her med witterligt, adt efthersom *Hans Kong.* Mayt. hauffuer Naadigst beuilget adt maa wehre it *Bogtryckrij* her ued *Stedet*, der hos mig befallit om en dychtig *Person*, samme *Bestilling* at forestaa, at forhøre, Saa haffuer jer der till nu antaget neruerende *Hendrich Krussze* aff *Kiöbenhaffn* thill samme *bestilling*, och det med slig *Condition* och *Wilkor*, som efteffölger: »²⁾

1. Först skall hand holde it gaat welbestilt Tryckeri, saa uidt dette Steds Fornödenhed kan fordre og udkreffue.
2. Dernæst skall hand paa hans egen Bekostning trycke alt huis paa Academiens weigne offentlig bliffuer anslagen, som udj *Patenter* och andet saadant.
3. Desligeste adt hand for billig werd skal trycke huis hannomb aff *Professorerne* bliffuer leffueridt, saa som mand best med hannomb her efteffolger accorderre.
4. Item skall hand iche for nogen Fremmede noget thrycke, vden med min *Beuiling* och *Sambtöcke*, huorimod hannomb er loffuedt, adt skall haffue aarligen thill *Besolding* *Thou Hunder Rix Daller*, som skall angaa fra *Paasche* först komendis, frij *Hus* och *Woningh*, saa och adt niude alle de *Priuillegia*, som *Kong.* Mayt. haffuer *Professorerne* her sammestedt Naadigst med forlehnet. Desligeste skall hand haffue frij *Wogne* thill hans goetzts at flötte fra *Kiöbenhaffn* och her thill *Stedet*.

Thill *Vidnesbiurd* wnder mit *Zignet* och egen *Haand*.

Actum *Sorøe* dend 15. *Februarj* Anno 1641.
L. S. *H. Ramell.*«

Henrik Kruse var ingen ukendt bogtrykker. *Dr. Holger Rørdam* siger, at »*Sorø Akademi* 1641 var så heldig at få sin egen *Bogtrykker* i *Henrik Kruse*, der tidligere havde virket en halv snes Aar i *Kjøbenhavn*,« og nævner

selv³⁾ det første kendte tryk fra *Henrik Kruses* presse: »*Onomat- Etymologicon de Originibus Nominum Virorum ac Mulierum* ... Det er: Een Nyttig oc Almindelig Naffnebog ... Nyligen beskreffuen oc publiceret aff *Nicolao Heldwadero*. Prentet i *Kiöbenhaffn*, Aff *Henrich Kruse*, 1630.« (80, 78 s.).

4 år senere trykker *Henrik Kruse*: »*Historiarum Sacrarum Encolpodion*. Det er En nye oc Nyttig bog om vor *Herris Jesus Christi* Sampt hans hellige *Apostlers* ... *Liff* oc *Leffnets Historie* ... *Colligeret* oc sammenskreffuet Aff *Nicolao Heldwadero*, *Theol. Math. & Historico* ... Prentet i *Kiöbenhaffn* Aff *Henrich Kruse*, Aar 1634. Paa *Peder Andersøns*, *Borgers* og *Bogførers* bekostning Oc findes hoss hannem til kiöbs.«

(*Borger* og *bogfører Peder Andersen* bekostede bøger allerede fra 1587 til omkring 1646. Om han også havde eget bogbinderi, kan ikke ses, men det er påfaldende, at de to eksemplarer af dette værk er indbundet nøjagtig ens i solidt pergament over træplader, med enkel-pressede blinddekorationer på permer og rygge, hvad der kunne tyde på, at der allerede dengang kunne forekomme en slags »forlagsindbinding« i ensartede eksemplarer.⁴⁾

Niels Helvad udgav kalendere mv. næsten hvert år fra 1591 (fx: *Calendarium* eller *Almanach* paa det Aar ... 1613 ... *Kiöbenhaffn*, Aff *Salomone Sartorio*). *Bogtrykkeren Salomon Sartor* og siden *Henrich Waldkirch* trykte disse, men hans »*Armamentarium Davidicum*. Det er kong *Dauids Tøjhus* ...« blev trykt i »*Kiöbenhaffn* Aff *Andreas Koch*, 1630.«, også på *Peder Andersøns* bekostning. Det blev en yndet bog, der udkom »trejde Gang forbedret« i 1632 »prentet i *Kiöbenhaffn* aff *Henrich Kruse* paa *Peder Andersøns* *Bogførers* Bekostning.«

Af *Helvads* store produktion kan også her nævnes hans »*Elucidarius* ...« 1628, og hans »*Femten Meditationes* ...«, der ligeledes udkom 1628, begge »Prentet i *Kiöbenhaffn* aff *Georgio Hantzsch.*«, der kom til *Sorø* i 1655⁵⁾.

(*Niels Helvad* døde i 1634. Hans søn *Laurits Nielsen, Hellevad*, født ca. 1599, død 1677, var i *Sorø* som borgerlig discipel fra 1616 til 1623, og hans søn igen, *Nicolaus Helvaderus* adlet *Silberstein*, var præceptor i *Sorø* i regnskabsårene 1656/57 og 1657/58.)⁶⁾

Hvor omfattende en produktion *Henrik Kruse* har haft i *København*, har jeg ikke haft lejlighed til at undersøge. Men der blev jo trykt andre arbejder end dem, som de store bogtrykkere *Sartor* og *Waldkirch* og senere *Melchior Martzan* ville eller turde påtage sig, og i *København* var der i 1630'erne udover disse 3 foruden *Henrik Kruse* og *Jørgen Hantzsch* kun *Anders Koch*. *Kruse* har derfor været velkendt blandt skribenter, da han blev kaldet som bogtrykker i *Sorø*, og som tidligere nævnt havde han jo også i 1640 trykt professor *Joh. Raues* »*Gratulatoria*«, hvis fortale er

dateret »Soræ Danorum, prid. Id. Apr. MDCXL.«

Det er derfor med glæde, at *Stephanius* i brev til Ole Worm den 10.3.1641 noterer, at »Udgivelsen af min Saxo gemmer jeg til vor nye Bortrykkers Omsorg.« Og i et brev til Worm af 31.1.1643, hvor *Stephanius* omtaler den kongelige gavmildhed (de 150 Rdl. til papir), tilføjer han, at »Nu er jeg helt optaget af, at den (»min Saxo«) skal trykkes her paa Stedet, hvorpaa jeg er begyndt at forhandle med vor Bogtrykker. Mangelen paa Runetyper er maaske den eneste Hindring for Arbejdets Fremme ...«⁷⁾

Den 21.7.1643 skriver *Stephanius* igen til Worm: »Jeg tvivler ikke om, at det er kommet dig for Øren, at vor Bogtrykker Henrik Kruse er kommet tilbage til Sorø fra en Tysklandsrejse, som han har foretaget for at skaffe Typer. Han er nu fuldt optaget af at bringe mine Noter til Saxo i Trykken.« Ligesom *Stephanius* tidligere har lånt Worms kasser med runetyper, vil han nu gerne låne nogle af Worms træsnit, og tilføjer, at »Hvis du synes saa, vil Kruse med sin Underskrift staa inde for, at han vil tilbagelevere dem alle fuldstændige og uskadte, saasnart han med Guds Hjælp har lagt sidste Haand paa Noternes Trykning.«

Den 12.3.1644 tilbagesender *Stephanius* to runefabildninger, »som vor Bogtrykker efter Ønske har afbenyttet til Trykning af mine Noter ... Skriv venligst et Digt til Værket ...«

Ole Worm skriver til *Stephanius* den 14.8.1644: »Dine lærde Noter til Saxo har jeg gennemlæst saa hurtigt, som det var mig muligt i min Travlhed, jeg er ikke stødt paa noget, som det var værd at anholde, bortset fra nogle Trykfejl og nogle faa Bogstavombytninger, som jeg har nedskrevet paa et stykke Papir og nu sender sammen med Noterne. Ret alvorligt har jeg foreholdt Moltichen (boghandler Joachim Moltke) hans Forpligtelser, men af Hensyn til andre Ting, som det har større Hast med (og som synes at spille en større Rolle for hans Pengepung) hævder han at være nødt til at vente, han ønsker, at I skal fortsætte med Fortalen og de andre Ting, som skal sættes foran Teksten, imidlertid vil han saa sørge for at blive færdig med Resten.«

Endelig! den 27.2.1645 kan *Stephanius* skrive til Worm: »Som et Forlods for Venner sender jeg dig mit Forord til vor kongelige Majestæt; det skal anbringes forrest i den nye Udgave af Saxo, og Tanken er, at du skal gennemlæse det omhyggeligt, før det gaar i Trykken; mener du, at noget skal ændres, skal du aabenhjertigt, men rettidigt gøre mig opmærksom derpaa. Men synes du derom ved første Blik, vil jeg gerne, at du overgav det til Moltichen og alvorligt paalagde ham at lade det trykke med store og smukke Typer, enten saadanne, som vi ser i Dr. Winstrups Forord til hans nys udgivne Guldhorn, eller i Gendrivelsen af det svenske Manifest, som ifjor udkom, ligeledes i København (Refutatio

solida Svecici Manifest ... Hafniæ 9. August 1644, 4°.) Især beder jeg dig om, at du vil paatage dig Korrekturlæsningen for i det mindste at faa rettet de Fejl, som kan forekomme i saadan et lille kort Forord; straks paa Tærskelen skal vi da i hvert Fald ikke snuble. Og saaledes har jeg da endelig ved Guds Naade aldeles besørget, hvad der synes at kunne tjene til, at Saxoudgaven bliver saa smuk som muligt; gid den maa se Lyset under lykkelige Varsler!: Lev vel, fortræffelige Mand, evigt befalet Gud i Vold. Sorø, i største Hast, den 27. Februar 1645.«

Forordet er dateret »Januar 1645.«

Stephan Hansen Stephanius' Saxoudgave med tilhørende Notæ uberiores er et værk, der både på grund af sit lærde indhold og sit smukke ydre fortsat vil blive stående. Især har »Notæ« været vanskelige at trykke, med træsnit i Teksten, runeskrift osv. Kruse har anvendt mere end 23 forskellige skrifter til trykningen, der nok har stået på i næsten halvandet år, fra sommeren 1643 til foråret 1645. Den 15.7.1645 sender *Stephanius* et exemplar af værket til Worm.

Stephanius havde jo fået penge (150 Ddl) til 100 ris papir. Det svarer til 48.000 ark skrivepapir, og da teksten omfatter 25 ark og noterne 29 ark (÷ 2 blade pr. ark), svarer dette til et oplag på 750 eksemplarer, bortset fra 1.500 blade, der vel er gået til ved trykningen og korrekturlæsningen. På pressen, der ikke havde undergået væsentlige forandringer siden Gutenbergs 150 år tidligere, kunne en dygtig bogtrykker måske trykke ca. 200 ark i timen.

Henrik Kruses trykning af »Notæ uberiores« er det arbejde, der på grund af sit omfang og den smukke udførelse lader hans navn blive husket blandt tidens bogtrykkere.

Jeg har omtalt *Stephanius'* besværligheder med udgivelsen af Saxo og Notæ for at vise, hvor vanskeligt og bekosteligt det var at få udgivet bøger i trykken i 1600-tallet, især for dem, der boede i provinsen, dvs. langt fra bogtrykkeren. De øvrige professorer har derfor deltaget i *Stephanius'* glæde, men det er allerede begrænset, hvor meget der kom ud af det. Akademiets bedste tid var ved at være til ende, og allerede ved Henrik Kruses ansættelse var den økonomiske situation alvorlig.

Max Ebert (S 35).

NOTER:

- 1) Tauber XXV.
- 2) Holber Rørdam, »Historiske Samlinger og Studier, Kbr. 1891, 555.
- 3) Rørdam, anf. sted.
- 4) Det danske Bogmarked 31-32/1978, 887.
- 5) Rørdam, LV, 1-64 og 349 ff.
- 6) Soranerbiografier.
- 7) Schepelern: Breve til og fra Ole Worm.

De levede godt for 110 år siden!

272 pund kød om året pro persona i Sorø mod 96 pund kød til en højskoleelev.

I en bog af Ejnar Gjelstrup: »Veje til livslang uddannelse. Virker voksenuddannelse?«, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg 1979, findes følgende morsomme citat fra 2. behandling af finansloven i Landstinget i 1970 jvnf. spalte 2334-2335.

Indsendt af Christian Glenstrup (S 48).

Hvorledes spiseværtten antages at måtte forbruge ovennævnte 18.285 rd. 55 sk. skulle vi anføre, da dette regnestykke mulig kunne have interesse for andre ligestillede.

Der bespises i alt 90 elever og 1 lærer, men da spiseværtten ikke engang selv skal besørge opvarningen, opføres endnu 5 opvartere*), så det i alt bliver 96 personer.

Disse fortærer da:

130 tdr. rug à 5 rd. 48 sk.	715 rd. 00 sk.
140 tdr. byg à 4 rd. 72 sk. (Deraf vel en del til mælk)	665 rd. 00 sk.
192 cent. hø til mælk à 1 rd. 16 ¹ / ₂ sk.	225 rd. 00 sk.
272 pd. kjød à 20 sk. (pr. elev)	5440 rd. 00 sk.
Desuden 90 gæs à 2 rd.	180 rd. 00 sk.
180 ænder à 1 rd.	180 rd. 00 sk.
60 pd. smør (pr. elev) 33 rd. pr. fjerding	3369 rd. 55 sk.
Kolonialvarer etc. i alt	4956 rd. 00 sk.
Vadsk	2556 rd. 00 sk.

Bespisningen i alt .. 18,285 rd. 55 sk.

Hvad der især er påfaldende, er dels den høje pris, som der i Sorø må være på kød og smør, dels den utrolige mængde kød, som eleverne deraf kunne fortære. Man plejer i England at regne 120 pd. kød til mands i året, og Englænderen er ellers den, der forholdsvis fortærer mest kød af de forskellige folk, men, sammenlignet med en dreng på Sorø Akademi bliver han dog en ren sinke, især når det tages med i betragtning, at de fleste elever ere fraværende i ferierne c. 2 måneder af året. Få rigsdagsmændene ikke agtelse for en sådan bespising, så forstår vi det ikke. 1/2 pd. kød for personen til et middagsmåltid er omtrent tilstrækkeligt – hvad enhver, der har travlt med bespising af et større antal personer at gøre, vel ved – altså må man i Sorø spise kød mindst 2 gange om dagen hele året rundt for at få de 272 pd. fortæret. Når så dertil kommer, at hver dreng fortærer 1 gås og 2 ænder og næsten 2 tdr. rug og 2 tdr. byg om året foruden for 53 rd. kolonialvarer osv., så må man i sandhed forundre sig over, at drenge klage over knap bespising. Som modsætning til denne Sorøanske bespising skulle vi anføre, hvad en elev på en folkehøjskole årligt bespises for, da vi i så henseende ere istand til at fremkomme med en gennemsnitlig beregning, som grunder sig på flere års nøjagtige optegnelser. De angivne størrelser ere afrundede og priserne vedføjede efter den gangbare pris for øjeblikket.

1 ³ / ₄ tdr. rug (bagt) à 7 rd.	12 rd. 1 mk. 8 sk.
³ / ₄ tdr. byg (formalet) à 6 rd.	4 rd. 3 mk. 00 sk.
¹ / ₄ tdr. ærter	2 rd. 4 mk. 00 sk.
³ / ₄ tdr. kartofler	2 rd. 0 mk. 00 sk.
50 pd. flæsk à 18 sk.	10 rd. 0 mk. 00 sk.
46 pd. kød à 16 sk.	7 rd. 4 mk. 00 sk.
120 kander mælk à 4 sk.	5 rd. 0 mk. 00 sk.
20 potter fløde à 16 sk.	3 rd. 0 mk. 00 sk.
47 pd. smør à 38 sk.	18 rd. 3 mk. 16 sk.
26 pd. ost à 10 sk.	2 rd. 4 mk. 4 sk.
³ / ₄ tdr. øl à 3 rd.	2 rd. 2 mk. 00 sk.
44 pd. sukker à 19 sk.	2 rd. 2 mk. 00 sk.
4 ¹ / ₄ pd. kaffe à 40 sk.	1 rd. 5 mk. 4 sk.
1 pd. the	1 rd. 0 mk. 00 sk.
4 pd. svedsker og rosiner	0 rd. 4 mk. 00 sk.
Haveurter, salt, krydderi, ris, æg, fisk osv. kan anslæes til	5 rd. 0 mk. 00 sk.
Ialt ..	87 rd. 4 mk. 14 sk.

*) Som pudsighed (kuriosum) kan anføres, at spiseværtten ikke skal besørge disse opvarteres vadsk, men at der på finansloven endogså forlanges 60 rd. til dette øjemed.

Alumnemaden ca. 1915

Redaktør *Harry Skodshøj* (S 21) skriver følgende:

I min tid (1917–21) fik vi *kommodebøf* regelmæssigt. Det var en stor grydestegt altså braiseret oksesteg på 5–6 kg, godt med fedt. Jeg har som forskærer gennem et par år skåret adskillige stykker »sprødt« fra til »Baf« (lektor *Ussing*), som elskede kommodebøf.

Da vi formentlig i foråret 1919 gik tilbage til den gamle madplan, der var suspenderet under den første verdenskrig, startede vi en onsdag, hvor der var samlet skoletid, med *klippfiskebudding*, som jeg siden altid har talt om med en stedse levende rædsel. Den var bagt i form, ca. 8–10 liter, gul, fyldt med æg og rosiner og med masser af smeltet smør til. Det er den eneste form for mad, jeg ikke kan klare!

Gadebukkesteg eksisterede også i min tid, men desværre har jeg glemt, hvad det var. »*Femmaden*« fortsattes stadig som »rødmad«, dvs. smurt med en absolut ikke yndet rød marmelade. Engang i 2. g husker jeg, at det viste sig, at den med marmelade smurte »femmad«, der var henstillet på første sal på rektorboligen, viste sig velegnet til at klaske op i loftet ude på trappen, hvor den klæbede fast. Det kom aldrig for dagens lys, hvem der fandt på at demonstrere den voksende afsmag for »rødmaden« på denne måde. Rektor holdt forhør uden resultat, og rødmaden blev afskaffet.

Orgierne med sorte pølser, der blev taget med på værelserne til festmåltider, eksisterede i alle de tre år, jeg var alumne.

Harry Skodshøj.

Kære red!

I Soranerbladets marts-nr. efterlyser du oplysninger om de i Mackeprangs efterladte papirer nævnte mærkelige middagsretter i 1909–10. – Selv om jeg først kan snakke med fra 1912, kan jeg da give flg. oplysninger: Som det vil fremgå af vedlagte, foregik middagsbespisningen af alumnerne efter et af et eller andet ministerium fastlagt madreglement, som vi havde skrevet af efter Ministerialtidende! Så var vi altid nogenlunde orienteret om dagens menu, men for en sikkerheds skyld var vi i et frikvarter altid omme ved køkkenet for at få be- eller afkræftet vores formodning. Men til sagen:

Kommodebøf

Bøf a la mode. Det var vist nok en stor oksesteg, der først var kogt, og derefter, spækket med roget flæsk, brunet lidt. Det smagte godt, men jeg må tilstå, at jeg aldrig har fået det siden!

Niggersuppe og gedebukkeste

Står i reglementet som kalvekødssuppe (eller haresuppe) med grilleret kogt kalvekød. Det

var ikke særlig eftertragtet/ I min tid var suppen lys, men har nok tidligere været brun!

Giftkod

har jeg ingen forklaring på.

Høstakkesuppe

Æggeøl med nogle »høstakke«, som bestod af revet rugbrød, bagt med sukker og formet som en »høstak«, ca. 6–8 cm i diameter. Det smagte udmærket, men også en delikatesse,, som jeg kun kender fra Sorø.

Vi fik også de normerede 6 gange gås og 6 gange and indtil »Den uindskrænkede U-båds-krig« satte ind i 1917. Så blev de konverteret til »Forloren hare«, hvilket ikke passede os. Sukkeret blev jo også rationeret, og vi fik hver en lille pose om mandagen; den skulle bruges til havregrød om morgenen. The eller kaffe fik vi jo kun søndag til aftensmaden og ved højtidelige anledninger. Ellers fik vi kun varm mælk om morgenen og til aftensmaden og vand til middagen!

Mackeprang og jeg traf hinanden første gang efter skoletiden ved en fest på Københavns rådhus, og fra den tid fik vi altid en snak, når vi mødtes i samfundet og senere ved frokosterne. Musik og gadenavne (!) var oftest samtaleemnerne!

H. Kerstens (S 18).

PS: »Madålen« = Økonom Kisbye, i daglig omtale bare »Ålen«.

MADREGLEMENT, »SORØ AKADEMI«:

Dag	Forret	Efterret
<i>Maj måned</i>		
Sø.	Flæskesteg	Budding
M.	Kalvekødssuppe	Grill. kalvekød
Ti.	Hakkebøf	Rød sagesuppe
O.	Grød	Fisk
To.	Oksesteg	Kirsebærssuppe el. Rabarbersuppe
F.	Kærnemælksuppe	Kødbudding
L.	Æggeøl	Kogt skinke
Sø.	Suppe	Kød og kage
M.	Chokoladesuppe	Ragout
Ti.	Bøf a la mode	Hvid sagesuppe
O.	Øllebrød	Frikadeller
To.	Boghvedegrød	Fisk
F.	Æggesøbe	Kalvesteg
L.	Kalvekød i karry	Rabarbersuppe
<i>Juni – Juli – August</i>		
Sø.	Oksesteg	Budding
M.	Hakkebøf	Frugtgrød
Ti.	Kørvel- el. lamme- kødssuppe	Grill. kalvekød el. kogt Lam
O.	Grød	Fisk
To.	Kalvesteg	Rabarbersuppe
F.	Bollemælk eller Æggesøbe	Kødbudding
L.	Kalvekød i karry	Tykmælk eller oplagt mælk Kage
Sø.	Suppe, steg	1. gang: Frikadeller ellers lammefrikasé
M.	Øllebrød	

Dag	Forret	Efterret
Ti.	Lammesteg	Frugtgrød
O.	Mannagrød eller Semuljevælling	Fisk
To.	Kalvesteg	Rød sagosuppe
F.	Æggeøl	Kogt skinke
L.	Bøf a la mode	Tykmælk eller oplagt mælk
<i>September - Oktober</i>		
Sø.	Øksesteg	Budding
M.	Kødsuppe	Grill. kalvekød
Ti.	Kærnemælkssuppe	Kødbudding
O.	Hakkebøf eller Svinekotelet	Æblesuppe
To.	Grød	Fisk
F.	Grøntret	Sept.: Flæskesteg Okt.: Gås el. And
L.	Øllebrød	Bøf a la mode
Sø.	Kalvesteg	Æblegrød
M.	Bollemælk	Kogt skinke
Ti.	Forloren Skildpadde	Sept.: Hyldebær sup. Okt.: Havresuppe
O.	Risvandgrød	Hachis el. Flæsk- pandekage
To.	Sept.: Lammesteg	Byggrynssuppe el.
F.	Okt.: Flæskesteg	Perlegrynssuppe
L.	Kalvekød i karry	Blåbærssuppe
	Æggeøl	Frikadeller
<i>November - December - Januar - Februar</i>		
Sø.	Flæskesteg	Budding
M.	Grød	Fisk
Ti.	Hvidkålssuppe	Kogt svineryg
O.	Gås eller and	Æblesuppe
To.	Sagøl eller chokoladesuppe	Frikadeller el. Boller i selleri
F.	Gule ærter	Kogt svinekød og pandekager
L.	Kærnemælkssup. Suppe	Fyldt hvidkål Steg og kage
Sø.	Hakkebøf	Byggrynssuppe
M.	Øllebrød	Kød i karry
Ti.	Flæskesteg 2. gang	Blåbærssuppe
O.	Kalvesteg	
To.	Grød	Fisk
F.	Grønkålssuppe	Kogt medister
L.	Kogt skinke	Hyldebær- el. Kirsebærssuppe
Sø.	Øksesteg	Æblegrød
M.	Gås eller And evt. Flæskesteg	Æblesuppe
Ti.	Risvandgrød	Klipfiskebudding
O.	Kalvesteg. 2 sidste gange skildpadde	Perlegrynssuppe
To.	Gule ærter	Kogt svinekød
F.	Æblegrød	Bøf a la mode
L.	Kræsésuppe	2 gange: Franske Nathuer. 1 gang Æblesuppe
<i>Marts - April</i>		
Sø.	Kalvesteg	Budding
M.	Gule ærter	Kokt svinekød og pandekager
Ti.	Grød	Fisk
O.	Flæskesteg	Kirsebærssuppe

To.	Bollemælk	Forl. skildpadde el kødbudding
F.	Kødsuppe	Grill. kalvekød
L.	Æggeøl	Svinekoteletter
Sø.	Øksefødsuppe	Steg og kage
M.	Kogt skinke	Byggrynssuppe
Ti.	Hvidkålssuppe	Kogt svinekød
O.	Risvælling	Klipfiskebudding
To.	Øllebrød	Kalvesteg
F.	Chokoladesuppe el. Byggrynssuppe	Frikadeller
L.	Kød i karry	Rød sagosuppe

En personlighed

I Soraner-bladet juni 1980 er prof. Vilhelm Andersen (S 1882) nævnt blandt personligheder i Soraner-biografierne 1584—1960.

Dette får mig til at tænke på en mærkelig oplevelse, jeg havde i 2. mellem — mit første år på Sorø 1919.

Jeg var ved middagstid »pr. hjulridning« en søndag taget en tur søen rundt, og da jeg kom til Parnas, gjorde jeg et ophold.

Ved nogle lange borde i det grønne sad en masse herrer og spiste frokost, og da rektor og lektor Matthiessen var der imellem, kunne jeg jo nok regne ud, at det måtte være gamle soranere, der holdt møde.

Pludselig kom en af herrerne fra bordene hen til mig og spurgte, om jeg ikke ville deltage, og det førte til, at jeg blev klemt ind ved et bord mellem de mange, jeg ikke kendte.

Under samtalerne begyndte min sidemand at fortælle om »en soransk oplevelse«, han havde haft ved domstolene, idet dommeren viste sig at være hans gamle klassekammerat fra Sorø, og det førte til, at retsmødet indledtes med en lang soranersnak kammeraterne imellem, og han fortalte, at hans modpart stod som forfærdet tilhører...

Da min sidemand så begyndte at ville fortælle om enkeltheder, blev han afbrudt af en herre, der sad over for os, med bemærkningen: »Lad os nu først høre, hvem der vandt sagen?«, hvortil min sidemand svarede: »Ja, jeg tabte sagen...«, hvortil spørgeren svarede: »Det var da godt... så blev der jo ikke noget problem ud af det!«

Spørgeren var professor Vilhelm Andersen! Kolding, den 5. juni 1980.

Kay Wiibroe Segel (S 25).

I Sorø Avis marts 1868 udlover skolens økonom Jensen (Hans Albrecht Jensen, økonom 1860-73) en *dusør på 5 rigsdaler* til den, som kan skaffe pålidelig oplysning om, hvem der stjæler grønkål i økonomihaven ved Fiskerstien (nu Ingemannsvej). Der forlyder ikke noget om, hvorvidt det lykkedes at få fat i tyven.

Onsdag den 6/12 1944 holdtes *den første soranerfrokost* i Grand Café på Kongens Nytorv. Der serveredes et stykke med sild, forloren skildpadde, et stykke med ost, og det hele kostede 3,90 kr. Er der nogen, der kan huske, hvad en øl og en snaps kostede dengang?

E.V.J.

Lad os dog beholde vore dagdrømme!

Oversætteren Mogens Boisen efter 1460 dage og nætter i selskab med talrige kvinder så smukke som månen.

Ved igennem 1001 nætter at berette eventyr overlevede Scheherezade.

Ved igennem en periode på fire år at have omløst hendes orientalske eventyr til et nutidigt dansk har oversætteren Mogens Boisen bidraget til sin egen overlevelse.

Efter sit livs mest omfangsrige opgave kunne Boisen forleden overrække forlagsdirektør Jørgen Lademann den sidste stak af manuskriptets ialt omkring 5000 sider.

Ganske vist har der ind imellem været tid og kræfter til at løse andre opgaver, men rigtigt ude af tankerne har den østerlandske eventyrverden på intet tidspunkt været i løbet af de fire år.

Fire år – det betyder 1460 dage og nætter. At gennemleve dem i selskab med bl. a. talrige kvinder så smukke som månen går ikke snorløst hen over en mand, der som Boisen både er en livsnyder og en reflekterende natur.

Glæden over ikke at dø i utide

– Når man forlader et arbejde af den art, siger Boisen, er det både med glæde og vemod. Man er glad for, at man ikke kreperede, før end man var færdig. Vemodig bliver man ved den tanke: Hvornår får man igen en opgave, der i den grad kan fascinere én. Der er snart ikke flere af de virkelige klassikere at oversætte.

Den sidste bemærkning uddyber Mogens Boisen i en længere udredning, hvis enkelte ord falder som en salve fra en maskinpistol, og hvoraf bl. a. kan udledes synspunkter som disse:

– Man skal være en meget stor kunstner for at kunne skrive om hverdagen.

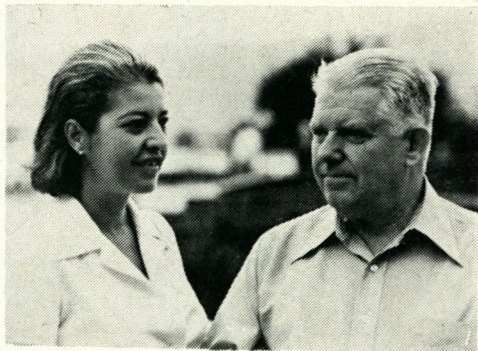
– Den virkelige folkebog – som f. eks. 1001 Nat – er den, der kan læses med lige stort udbytte af den forhåndsvidende og den forudsætningsløse.

– En virkelig klassiker taler ikke kun til en bestemt læserkreds til en bestemt tid, men til alle mennesker til alle tider.

– Man skal ikke tage dagdrømmene fra folk. Hvilken forskel er der i princippet på at leve med i McClouds afsløring af en forbryder på tv-skærmen og at leve sig ind i 1001 Nats orientalske drømmeverden.

Har ikke taget skade af sit samliv

Mogens Boisen føler i hvert fald ikke at have taget skade af sit samliv med den arabiske verden på godt og ondt. Han har lært meget deraf, både om mennesker og systemer dengang og der og i dag og her. Forskellen er efter hans mening egentlig kun den, at araberne går lidt mere direkte på og i hvert fald

i eventyrene skrider til de handlinger, vi andre kun drømmer om. – Vi farer ikke hen og skærer hovedet af en mand, der virkelig har fornærmet os, men vi kunne have svær lyst dertil.

Og hvordan lever man sig så ind i denne fantastiske verden med dens både grimme og komiske mænd, dens vidunderlige kvinder, dens moral- og sæde-kodex, som er så meget anderledes end vor.

Mogens Boisen, der fortrinsvis har oversat på grundlag af franskmændene dr. Mardrus' uforkertede version, indrømmer gerne og er da heller ikke spor betænkelig ved dette udgangspunkt, som han har suppleret med anerkendte oversættelser til engelsk og tysk. Englænderen er forresten en god digter, men en dårlig oversætter. Med tyskeren er det lige omvendt. Og hvad franskmændene angår, så er han dygtig i begge henseender.

Ved at sammenligne oversættelserne har der været mulighed for at sikre sig, også mulighed for at supplere, hvor den udvalgte opgave har laguner. Man skal jo nemlig huske, at 1001 Nat i virkeligheden er en samling af folkeeventyr, som foreligger i forskellige variationer.

Lærte af sin kone at bande på arabisk

Om sproget og om tonen fremhæver Boisen, at 1001 Nat som den folkebog, der i allerbedste forstand er tale om, hverken er så dristig eller grov, som mange umiddelbart tror. Den ytrer godt nok en del temmelig direkte, men den bliver aldrig vulgær undtagen i de forholdsvise få tilfælde, hvor sådanne udtryk anvendes for at karakterisere vedkommende person.

Derfor har Boisen bestræbt sig på at oversætte til et rent dansk hverdagsprog og med hård hånd udløst alle fremmedord på nær sådanne, som hører den arabiske verden til f. eks. ordet harem. Og med hensyn til den seksuelle begrebsverden er han sig kun bevidst at have anvendt et virkeligt pornografisk udtryk, lagt i munden på en mand, der udtaler sin absolutte foragt for en kvinde.

I en sidebemærkning falder den oplysning, at Mogens Boisen på et bestemt tidspunkt har haft en god og direkte indgang til det originale sprog, idet nemlig hans rumænskfødte

(Fortsættes side 107).

Frits Uldall og overlærer Johnstrup

Af lektor L. A. Balslev.

1856 gik Frits Uldall i realklassen (V Real, som den kaldtes) på Sorø Akademi. Han var begyndt at spekulere på, hvilken uddannelse han skulle vælge, når han forlod skolen, og fik lejlighed til at diskutere det med overlærer Johnstrup. Det fortalte han om i et brev til sin far, der var stiftsfysikus (embedslæge) i Holbæk; også Johnstrup skrev til faderen, og disse breve har Soranerbladet fået lov til at låne og benytte. De tilhører fru Uldall, Fridehdsvej 1 i Sorø. Hendes afdøde mand, direktør Uldall, var barnebarn af Frits Uldall.

Drengen vil åbenbart gerne være civilingeniør, men Johnstrup, der selv var polytekniker, siger, at det må han fraråde, fordi det kræver matematiske evner, som Frits ikke er i besiddelse af. Måske kunne han blive »chemisk Ingeniør«, men han kunne ikke tage »den mekaniske Examen«, som det dengang hed. På spørgsmålet, om han ikke kunne tænke sig noget andet, svarede drengen, at han gerne vil være arkitekt, og det synes Johnstrup er en udmærket idé. Foruden at søge uddannelse på Kunstakademiet kunne han gå til forelæsninger på Polyteknisk Lærestanstalt og »tilegne sig saadanne naturvidenskabelige Kundskaber, som vore nuværende Architekter alt for meget savne«.

Således skriver Johnstrup til doktor Uldall, og han lover Frits at spørge tegnelæreren, hr. Harder om, hvad slags tegning, der kræves af arkitekter.

Trods advarslen starter Frits alligevel som polytekniker, men han går hurtigt over til arkitektuddannelsen, og efter at have deltaget med ære i krigen 1864 nedsætter han sig som arkitekt i Randers, hvor han blev boende til sin død 1921.

I sine yngre år foretog han adskillige studierejser til udlandet.

Han hører ikke til de banebrydende arkitekter i perioden, men han har ydet en stor praktisk indsats inden for sit fag og fik på et tidligt tidspunkt stor interesse for kirkebygninger. Man spørger sig selv, om det kan hænge lidt sammen med hans barndom i Sorø? Det peger i hvert fald i den retning, at han i 1859, medens han endnu var i fuld gang med sin uddannelse, udførte en smuk tegning af Bjernede kirke. En gengivelse af denne tegning hænger mellem andre gamle billeder i kantinen i Privatbankens Sorø afdeling.

Han har restaureret mange jyske kirker, deriblandt Sct. Mortens kirke i Randers. Desuden har han bygget en halv snes nye kirker, deriblandt kirken i Struer. Efter de kyndiges mening er hans arbejde udført reelt og dygtigt, men hårdhændet, som andre arkitekters i den samme periode. Heldigvis har han dog haft sans for at benytte de gamle materialer, hvor det var muligt.

Hans interesse for kirker har også givet sig andre udslag end det praktiske byggearbejde. Han har undersøgt og beskrevet samtlige nørrejyske kirkebygninger; en del af materialet er trykt i 1. bd. af »Sallinglands kirker«; resten findes i Nationalmuseets arkiv. Hertil kommer så endelig hans store bog om »Danmarks middelalderlige Kirkeklokker«, der udkom 1906 efter mange års forarbejde.

Sorøbrevene fra 1856 handler om begyndelsen til denne betydelige livsgerning, men slutningen af drengens brev indeholder også nogle småtræk fra hverdagslivet. Den kan fortjene at blive citeret med et par oplysninger i parentes.

»Jeg haaber nu, at du vil skrive snart til mig, og da skrive den Bestemmelse, som du vil tage (om han skal være polytekniker eller arkitekt). Vil du hilse Moder mange Gange fra mig og takke hende for hendes Brev og for Pølserne, som smagte os dejligt, men sig hende, at Hr. Liebenberg (en meget streng lærer) havde fået opspurgt, at jeg havde Pølser (delvist overstemplet), som jo ere forbudte Varer her, og kom ind og sagde til mig, at jeg maatte underrette mine Forældre om, at de ikke oftere maatte sende mig Pølser. Til Fastelavn faar vi slet ikke fri, da det er lige før Examen; men efter Examen faar vi derimod en lille Ferie fra Løvedag Morgen Kl. 10 til Mandag Aften Kl. 9³/₄. Hils ogsaa Bedste fra mig og tak for Chokoladen ligeledes beder jeg at hilse Søstrene mange Gange fra Din hengivne Søn

F. Uldall.

Christian (en yngre broder) er ude at rode i Sneen, ellers ville han vist ogsaa have medsendt sin Hilsen.«

Lad os dog beholde vore ... (fortsat).

kone er af tyrkisk-arabisk afstamning og derfor har kunnet lære ham at bande på arabisk – hvilket er særdeles nyttigt, da araberne bander langt mere nuanceret end de i så henseende fantasiløse danskere, siger Boisen og sætter til illustration en tam og flov dansk ed på, idet han med et drilsk smil postulerer, at han i hele samtaleens løb overhovedet ikke har anvendt bandeord.

Og glimtet i øjet veksler til glød, mens Boisen med begejstring begynder at tale om al den østerlandske herlighed og pragt og ikke mindst den megen kvindelige ynde, som han de mange dage og nætter har levet iblandt, og som vor verdensberømte tegner Otto Nielsen med flittig brug af guld og glimmer i elegant streg har strøet udover, henover og nedover et utal af verdens mange sider.

De er ikke gået sporløst hen, de 1460 dage og nætter. Mogens Boisen har lagt sig værkets »indgangsbøn« om de gamle legender på sinde:

– At de skal være til lære for vor tids folk, så at læseren kan se, hvad der hændte andre end ham selv. Han vil da ære og med omhu tage i betragtning, hvad tidligere tiders mennesker har sagt og oplevet, og han vil vise sig selv til rette.

Og han har fået lov til at beholde sine dagdrømme – både om de bagdels-fagre og måneskønne kvinder og om så meget andet af det, en nordbo drømmer om at ville eller kunne, men ikke tør ...

Ever.

»Noget om medier og mere om et enkelt«

En hilsen til Austin Grandjean (47).

Det er titlen på en smuk bog, tilrettelagt af fødselaren og udgivet på hans 50-års dag. Det ville føre for vidt at gå i detaljer her om indholdet, der spænder meget vidt og er meget interessant for fagets folk, vi må nøjes med at fremhæve enkelte ting, som næppe er alment kendt. Grandjean gik ud af skolen i 1947 med mellemskoleeksamen og gik i typograf-lære. Han blev hurtigt grebet af fagets kunstneriske muligheder, og han har i mange år designet bøger for Gyldendals Forlag. Det var også ham, der tilrettede Politikens nye udscende i 1968; han tilrettede Lousianas kataloger, og han hyldes i bogen af venner og fagfæller. Hvem ved fx., at det er ham, der har lavet optakten til TV-avisen med dens særprægede kombination af bogstaver, der kommer glidende og dertil hørende musik? Niels Jørgen Kaiser skriver om tilblivelsen heraf og hylder Grandjean, fordi han stiller »ubændige kvalitetskrav« til sig selv og andre.

Endelig et lille pust fra Sorø i bogen: Birgit Sylvander skriver om vanskelighederne ved at finde de helt rigtige billeder til illustration, og på side 88 ses hun selv i færd med at afvaske Valdemar Atterdags sarkofag i Sorø kirke for at få det helt gode foto frem.

Se i øvrigt om Austins bedrifter i Soraner-biografier.

Red.

Curt Wallin: Jens Holgersen Ulfstand och Glimmingehus

Bokförlaget Österlenia Ulstorp 1979.

En meget interessant bog, der på 290 sider samler alt om den farverige danske lensmand, søkrieger og borgbygger Jens Holgersen Ulfstand, der byggede den bedst bevarede middelalderborg i det daværende Danmark, Glimmingehus i det sydøstlige Skåne. Bogen er på svensk, men tilegnet »vänner Danmark, frändlandet!«. Den er udgivet med støtte af for-

skellige fonds, hvoriblandt Lundbektiftelsen, i hvis bestyrelse der sidder to soranere: A. Kann Rasmussen og Niels Harboe, og de har sendt bogen som en gave til Sorø Akademis Bibliotek.

I fortsættelsen af artiklen om Biblioteket i februar i Soranerbladet har to gamle soranere fulgt opfordringen til at sende egne skrifter som gave. Det drejer sig om *Christian Glenstrup* (S 48), forskningsbibliotekar på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, der har sendt sin bog fra 1973: »*Komparativ Pædagogik*«, og *Svend Gram Jensen* (S 49), der har sendt: »*Studier over lovens strengeste straf i Danmark 1858-1957*« fra 1974.

Sorø Akademis Bibliotek takker for gaverne og opfordrer andre soranske forfattere til at gøre ligeså!

S. R.

Mindeord

Fhv. afdelingschef Svend Nørgaard Andersen (S 1932).

Berlingske Tidende har fra fhv. bankdirektør Svend Hansen modtaget disse mindeord over afdelingschef Svend Nørgaard Andersen, Sparekassen SDS.

Det er med sorg, man har modtaget meddelelsen om, at fhv. afdelingschef i Sparekassen SDS, Svend Nørgaard Andersen, er død. Svend Nørgaard Andersen var indenfor sparekassekredse kendt som en meget dygtig og evnerig sparekassemand. I en tid, da sparekasserne i forhold til banker som følge af den daværende sparekasselov var begrænset i deres virke, tilegnede Svend Nørgaard Andersen sig en meget omfattende viden om bankteknik – en viden, som hans arbejdsgiver utvivlsomt har draget nytte af. Svend Nørgaard Andersen har som en af få sparekassefolk bestået Handelshøjskolens diplomprøve i bankvæsen med et udmærket resultat. Dette til trods for den manglende praktiske all round uddannelse, som hans studiekammerater blandt bankfolk var i besiddelse af, og som var en forudsætning for at kunne slutte studiet med et nogenlunde hæderligt resultat. Som Svend Nørgaard Andersens lærer i bankteknik har jeg ofte beundret hans evne til at sætte sig ind i selv de sværest tilgængelige banktekniske problemer. Der kan næppe være tvivl om, at hans viden om dansk bankvæsen har været til megen nytte i hans virke i Sparekassen dels som revisionschef og dels som den, der stod for Sparekassens tekniske udvikling – ikke mindst fra det tidspunkt, da sparekasserne i deres virke blev ligestillet med bankerne. I talrige velkrevne artikler har Svend Nørgaard Andersen givet sin omfattende viden videre til andre. Hertil skal blot føjes Svend Nørgaard Andersens personlige egenskaber, der gjorde ham til en medarbejder, alle satte pris på. Han vil blive mindet med taknemmelighed.

Svend Hansen.

Berlingske Tidende 21/7 80.

Lidt om rektor Hoff

Om rektor Hoff's tilnavn: »Gåsen« oplyser Chr. S. Dahl, Valnæs (S 1893) i et brev fra 14/1 1943, at det skyldes, at han som inspektionshavende lærer på hovedbygningen altid efter frikvarteret mellem de to aftenlæsetider på Korsgangen råbte: »Gå så ind« og trak de enkelte ord sammen, så eleverne abede efter og sagde: »Gåsen-ind«, og da han senere flyttede ind i Klosterporten, fik denne ærværdige bygning navnet: »Gåsetårnet«, hvilken benævnelse dog kun blev midlertidig!

I samme brev til kontorchef Louw oplyses det også, at rektor Hoff tit blev kaldt *Skipperen*, fordi han sejlede en del i sin båd, der hed: »Ole«, og var dygtig til det, og desuden gik han ofte i pjækkert, så han også i det ydre lignede en af søens folk.

Cricketkampen d. 14. sept.

Endnu engang har 22 cricketspillere trods septemberkulden, og skønt vejret var ganske usædvanligt – ikke en dråbe regn fik vi – endte kampen, som den plejer: De gamle vandt, denne gang med 4 stående gærder efter færdigspillet kamp.

Skolens unge hold fik ikke mange parader til bolden i første halvleg, for de gamles kastere var alt for præcise. Senere på dagen gik det dog bedre for skolens gærdespillere, og modstandernes anfører og kastere sørgede dermed for, at kampen kunne få en spændende og jævnbyrdig afslutning.

Niels Cederfeldt erhvervede sig ved en tålmodig gærdeindsats Soransk Samfunds smukke gave, et dyrt bat, og den samme hæder overgik Michael Humle. Skolens pokal tilfaldt anføreren Peter Morthorst, som spillede for skolen for sidste gang.

Den vellykkede dag sluttede med aftensbord og megen hyldest til rektorparret, der for sidste gang var værter ved et cricketarrangement. Rektor lovede dog af og til igen at dukke op den anden søndag i september, hvor denne kamp altid finder sted.

Thomas Petterson.

Soraner-Biografier

1584–1737 – 175 kr.

1747–1800 – 75 kr.

1822–1900 – 200 kr.

1901–1960 – 150 kr.

1901–60 fås også i 10-års hefter a 25 kr.

Ved forudbetaling til kassereren sendes bøgerne portofrit, ellers pr. efterkrav.

1584–1960 – HELE VÆRKET –
600 KR. PORTOFRIT!

Eyvind Olesen bogen

har vi endnu et restoplæg af. Pris 30 kr., som indsendes til kassereren, Postgiro 4 00 17 10, civilingeniør Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg.

Runde fødselsdage i okt.

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i oktober 1980:

1. Henning Dahl Hansen, f. 1905, 436 Springfield Street, Victoria BC, Canada.
1. Vicedirektør Gert Knøvl, f. 1910, Christianshavns Torv 2, 5., 1410 København K.
2. Købmand Erik Wenzzel, f. 1930, Clasensgade 44, 2100 København Ø.
3. Korrespondent Bibi Bache, f. 1930, Vester Bøgebjergvej 68, 4220 Korsør.
3. Forvalter Henrik Sass, f. 1930, Danmarks Tekniske Højskole, 2800 Lyngby.
8. Forstander Poul Petersen, f. 1905, Bækbjerg 8, Rinkenæs, 6300 Gråsten.
8. Skolepsykolog Holger Nybo Jacobsen, f. 1920, Kastanie Allé 51, 6000 Kolding.
10. Boghandler Preben Steen Jacobsen, f. 1930, Slotsgade 30,1., 3400 Hillerød.
12. Overassistent Georg Rahlff, f. 1895, Solvænget 2, 2100 København Ø.
14. Frugtavl Erling Hjort Engstrøm, f. 1920, Liselund, 4180 Sorø.
14. Overlæge Palle Kristjansen, f. 1920, Toftebakken 9, 4000 Roskilde.
17. Læge Leif Dahl, f. 1910, Aldershvilevej 122, 1., 2880 Bagsværd.
19. Læge Tage Vadum, f. 1910, Tidseltoft 14, 7100 Vejle.
20. Erik Wielandt, f. 1905, Skovriderkrogen, Gl. Frederiksborgvej, 3400 Hillerød.
20. Grosserer Carl Kristian Bohn, f. 1910, Sønderdalen 35, st., 2860 Søborg.
20. Regnskabschef Hans Kristian Hansen, f. 1930, Nyvej 8 B, 4230 Skælskør.
26. Professor, dr. phil. N. E. Nørlund, f. 1885, Breelteparken, Breeltevej 1, vær. 29, 2970 Hørsholm.
26. Skoleinspektør Ejvind Fausø, f. 1920, Sønderhaldskolen, Assentoft, 8900 Randers.
28. Kreditchef Peer Kasten, f. 1920, Vejlesøparken 1, 720, 2840 Holte.
29. Tandlæge Eric Jørgensen, f. 1930, Lille-skov, 5690 Tommerup.
29. Otto Schousboe, f. 1910, Dr. Abildgårds Allé 10, 1., tv., 1995 København V.
30. Tandlæge Børge Minor Andersen, f. 1910, Rudolph Bergs Gade 30, 2., 2100 København Ø.

Memo

Ved frokosten i oktober måned causerer *Joel Strand* (53).

Ved frokosten i december taler professor *Mogens Koktvedgaard* (S 52).

Ved julefrokosten i dec.

holdes auktion over tre bøger, som er skænket af en gammel soraner, der ønsker at være anonym. Det er *Steen A. Bille: Skoledrenge*, af een af dem, 1886, Viktor Bruun: *Med stækkede vinger og originaludgaven af Ingemann: De sorte Riddere* fra 1814.

Det indkomne beløb går til Soranerbladet.

Red.

Soransk Samfunds

Bestyrelse

Formand for Jyll. afd.: Redaktør Hans Andersen, Dr. Holstsvvej 1, 8230 Aabyhøj. Tlf.: (06) 25 62 90.

Franz von Jessen, Frankrigsgade Kollegiet, vær. 605, Frankrigsgade 50, 2300 København S. Tlf.: (01) 55 70 36.

Kasserer: Civilingeniør S. Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg. Tlf.: (03) 32 06 15. Arb.: (01) 69 11 44.

Sekretær: Socialrådgiver Bodil Wille Møller, Gammel Skovvej 3, 9881 Bindeslev. Tlf.: (08) 93 15 93.

Departementschef Ole Perch Nielsen, Ministeriet for kulturelle anliggender, Nybrogade 2, 1203 København K. Tlf.: (03) 27 38 25. Arb.: (01) 13 93 01.

Thomas Rasmussen, Kastanievej 3, 1876 København V.

Stud. mag. Per Salling, Peter Fabersgade 16, st. tv., 2200 København N. Tlf.: hustru Margit Salling, (02) 64 88 11 lokal 4499.

Formand for Fyn afd.: Indkøbschef Olaf Teusch, Hesselhøjvej 4, 5672 Brobyværk, Fyn. Tlf.: (09) 76 13 11.

Formand: Overlæge Palle Taarnhøj, Amtssygehuset, 2600 Glostrup. Tlf.: (03) 67 49 63. Arb.: (02) 96 43 33 lokal 475 eller 476.

Næstformand: Lektor, mag.art. Thyge Winther-Jensen, »Brogården«, Lønholt, 3480 Fredensborg. Tlf.: (03) 28 29 31. Arb.: (01) 11 87 65.

Rektor Arne Østergaard, Sorø Akademis Skole, 4180 Sorø. Tlf.: (03) 63 01 71. Arb.: (03) 63 08 37.

Soranerbladets redaktør:

Lektor Svend Ranvig, Kongebrovej 28, 4180 Sorø. Tlf.: (03) 63 08 57.

Soranerbladets administrator:

Direktør Finn Harlang, Moltkesvej 41, 2000 København F. Tlf. (01) 87 68 98. Arb.: (01) 13 86 66.

Foreningens revisor:

Statsaut. revisor E. Lüders-Thomsen, Frederiksgade 9, 1265 København K. Tlf.: (01) 15 44 15.

MEDELEMSKONTINGENTET for 1980

er fastsat til kr. 65,00 for juniormedlemmer (fra og med årgang 1973) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

Medlemmer, bosat i udlandet, bedes tilsende os en check, trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner. — Det koster ellers Samfundet 15 kr. at indløse en udenlandsk check.

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

Næstformand, lektor mag. art. Thyge Winther-Jensen
Brogården, Lønholt
3480 Fredensborg
(03) 28 29 31

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Departementschef cand. jur. Ole Perch-Nielsen
Ministeriet for kulturelle anliggender
Nybrogade 2
1203 København K
(01) 13 93 01

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18—19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

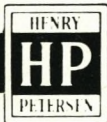
Sorø Bogtrykkeri ApS

Alleen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HØLBÆK

Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG

Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.

Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug ^A/_s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

Det er ingen gyser

Men kendsgerningen er, at Alfred Hitchcock valgte Kristeligt Dagblad, da han under en optagelse i København skulle bruge en avis i en af sine spændende film.

Mange andre udlændinge vælger Kristeligt Dagblad, når de skal søge korrekt og kontant oplysning om Danmark. Det er en kendsgerning, at bladet bruges som kildekrift både af diplomater og journalister. Danskere har naturligvis det samme behov for ikke at se deres eget samfund fordrejet gennem sensationelle mediebriller.

**Kristeligt
Dagblad**
bringer nyhederne
fra hele verden
– og Danmark –
hver dag...

BESTILLINGSKUPON:

Jeg bestiller abonnement på Kristeligt Dagblad
i 4 måneder til 3 måneders pris kr. 245,-.
Pensionister og unge under uddannelse kr. 195,-.

Navn _____

Stilling _____

Gade/vej _____

Postnr./By _____

KRISTELIGT DAGBLAD – FREDERIKSBORGGADE 5
1360 KØBENHAVN TELEFON (01) 12 35 35